

Landskap: SmålandUpptecknat av: Rune LindbergHärad: ÖstraAdress: Bot 24, SkivöSocken: Vetlanda

Berättat av:

Uppteckningsår: 1944

Född år i

<u>Fulseder.</u>	s. 1-15.
<u>Dymlönsdag.</u>	s. 15.
<u>Maran.</u>	s. 15.
<u>Kor, som kavat.</u>	s. 16.
<u>Matlär.</u>	s. 16.
<u>Be den döde taga sjukdom.</u>	s. 16.
<u>För havande kvinna att iakttaga</u>	s. 16.
<u>Tyda vid vigsel.</u>	s. 16-17.
<u>Tecken ang. åkern och grödan.</u>	s. 17-18.
<u>Marqi med kor, som inte blev dräktiga,</u> <u>och som fick förestoppning.</u>	s. 18.
<u>Midnattsmaroraka.</u>	s. 18.
<u>Bondbröllop.</u>	s. 18-19.
<u>Barn dop.</u>	s. 19.

L. u. F. 34

Skriv endast på denna sida!

De dödas julotta.

s. 19.

Gästas på kyrkogården
översjö en man, som gick fört.

s. 19-20.

Pomten.

s. 20.

Påskew. (Tidningsupplägg)

s. 21.

invald
Osten luf.

M. 9377:1.

Nagra almanna fräskhet. Vetenskapen om.

nytt. av Anne Linde-
1944 tryk

Ant 24, Skrud

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Tag skall först ge några
glimtar från publikum på 1860-70-talet.
Uppgifterna äro samlade från väder-
skåla och samma vid bevar bevisas.

Tag sålär min gamla mor
berätta om hur färd fräskades i hennes
barnstugan, en vardaglig i befräskheten.

1. Bäst fräsk genom fräskning.
Man brukade inte ställa ett nytt fräsk
för varje advenstidning, utan varje vardag-
aftnandag eller annan fräskdag ständ
i Bäst, namnades hela familjen i stor-
stugan där advenstidning fräskades. Bäst var
mycket fräskt i denna tid, ty de visste
att nu advenstid inte lång tid till den stora
fräskten, färd. Det var först renare om.
1900-talet som de advenstid fräskades an-
vändas.

N. 9377:2.

2. Jag kan inte minnas att Tuesdayagen
firades i mitt hem på 1870-talet, men där-
emot har jag minne av att. Tuesdayande
i Notanda stad. Biffkladda fliscor med
kris i köket stekades på omkring i husen och
spinnor och stundom dykade på kaffe. Det
var nog mera i de högre samfunderna som
Tuesdayandet först fick utgående.

3. Förberedelserna för julen började redan
i början december med den stora familjen,
därifrån följde vinnslan, fridåkning,
kyrka, kyrkstjärning och så. Samtliga goda
kamratskapsnätter av mognad och rik-
lig tillgång på allt. Mångas av kött
och fisk stekades mer i stora pannor.
Öppning gick till på vandrighet vi, då
alla kris i o. m. julgransknings stjärna. Det
var ett stort nöje för barnen att få stjärna
nina julgransknings.
Julgransen lades i köket och bakades ca.
fyrtio dagar före jul.

Druggen var ett mycket mörskt och tjockt.

Det skulle man kunna mät, vilket gick till på följande sätt. Det stod här ca: 1,5 m. långt in i den, som de- skändes med vatten och omvådes så att all- sammans blev en stor massa. När detta hade gått vid spisen i stugan en tid, följade det gro. Nu i den skades en del sag, allsammans vattenståndet och omvådes vagra. Det äro skulle stå vid spisen till någon följande gro. Rättillheten skulle göra det hela större. Sedan allsammans gått skulle det förkas, vilket följt skulle på utsträcka kakan och utsläppen i bakugnen.

Efter noggrann forskning mättes mätningen på en handkaren, varför mät- den följande skades i någon del. Malt kunde så att man hade för en lång tid framåt. Vad det var det som att säga om. De skapas mät, som skades i ett stor, skedades med vatten, skedades och skedades. Rättillheten skulle man i så mycket vatten som man ville ha

juvel, fäppte till hant med ett fast lode
och det allthannen änga isornen, varfven det
kunna ödet händes ut, påstades och var delat
till användning.

Beskrifningen följande i den stora stenungen.

Ängen fylldes med vord, som utbrändes till
glöder, vilka fingo ligga till de vidnade,
da de utbrändes. Därpå repades ängen nogga
med en smickad, varpå de väljda smickade-
na misshandlades ängen med en höljpade (svarta)
Det fick num omh. fingo stora hader i ängen
varje gång.

Juvelen var röjt för seden under följande
sommar.

Juvelen följande i allmänhet i staden,
där allt guldens fäde ängen föie påtången
hade de gemensamhet. Daden var av den
gemla ängen med stungen, som upstodades
och begjits med vatten. Det följde sedan att
man hade i hiller i byggnaden.

Det följande i allmänhet till de hant-
hannen där smör, ut och var vidade och en del

"mestvårdliga" varor inköptes. Det var barn varor
dessa varor vilkliga Commer, men det följde
inte så ofta att vi fingo följa med.

4. Stora föne jul skeddades alla gator, möbler
och hussgeråd. Spisstakar var malm eller mässing
skänkaskar och spisen skrivstolar.

5. Julskriften skredde man haakat granens
på gatorna i stadsstugan. Brevet att användas
julkalmar hade redan upphöjdt. Julgranen sattes
in, granen eller skumdom var sattes vid dörrar.
na och jagstakar var upphädda i kakor mitt-
för fönstren, på så sätt att man kunde se
fågelnas vifvian utstuga.

5. Några särskilda pyntades användades
ej. De enda var spisstakar av metall
eller trä.

6. Julgranens användande är en mycket gammal
sed. När julgran började användas har jag
inte uppgifter om, men på 1860-talet hade man
julgran i de flesta hem. Granen skulle de

sädd" som nu vara rasker med jämna gren-
vater och kraftiga bär. Den inrättas på fäl-
afstamningslagom. Vatten var av bra. Skundom en
fyrkantig skott eller ett bors med små fötter
på. Den skötades skundom med papperst. af.

Grannen skötades med äppelen, papperst-
skammet och lys. Grannen fästa på enkelt
som mjukt muddels genom ett lunda bled
nunt färd och grenen. Reparabets- och vitt-
gubbar användes även. De flaka pughuade
gjordes hemma offtat av de äldre barnen, men
av det se. pughuade bopets.

Fulgranspughuade barna gömdes av barnen i
från i. De hade var och en sina bopet i
vatten de förvarade sina rasker.

Vatten mitten av 1800-talet använde man
inte spring grenen, utan vid fignordag skunt
hög grenen ut utan någon slag skundom.
Fulgranspughuade och dens spring grenen bopet
föret omkring 1890-talet, de det främst vore
barnen som finge vandra omkring grenen till
denne var på av bopet ett enkelt hemma grenarna

älskade. Sedan genom harkats på ständes
den ankingen upp eller gick den ligger på stjär-
nogen. Sengen väcktes ned i det fallet.
Ömsvårade jultid har aldrig används här.

7. Jultidens skedades framför brann-
stovhugen. Bortsett hade vi slut. Några
mysnades förtiden givstakar användes ej.
Jultidens till var och ett av barnen iordning-
ställades på ett särskilt bord. I jultidens
fanns kakor av olika slag, hemkokade kaka-
meller och skumkaka en liten ost. Dessa jultidens
skulle helst ligga orörda till efter jul, men
fartiden blev ofta för stor, och krogarna
blev snart nog gamla små.
Jultidens el. d. användes ej.

8. Jultidensmålsgen bestod av ölopp i gyltan.
(P. O. Hultén) Hela familjen druck
rikligt förskada jultidens. De fanns: rö-
ggröret, kaffet, skinka, givstakar och öl.
Den som inte åt några givstakar fick inget öl.

Spindungen und glücken fast; haben auch alle
 diejenigen handlicher gemacht. Wegen derer
 denen sich immer jenseits.

12. "Pakistan boiyale wehan shokhai kya
or holi wehan pa i kha himmat kha
daminon. set shule allid wa ha his
i kya fondeh ma kya kha kha kha kha
Pakistan,

En annan val var att den som hem
gjord hem från julstaden skulle på någon
morgen fört. Därför var det ena händelsen.
en från julstaden, och efter det såld
amma valter i denna på de små vägar.

13. Judasen hade inga vänner. "Judasen hade inga vänner" är ett uttryck som används för att beskriva en person som är ensam och isolerad. "Judasen hade inga vänner" är ett uttryck som används för att beskriva en person som är ensam och isolerad.

Q.lla - ful pincado na chupada muiada, ora
Q.lla - pafeta daqun fore.

14. *Spinnars alypsus* ["]*precis* ["]*ramma* ["]*formans*

som husbondepostbud. De skulle ha samma
guldslappar och samma förgylsnad.

Såsom jämförande till föregående,
skall jag redogöra för guldslapparna i mitt
eget förfärdningshem, beläget på samma plats
som det förr nämnda. Jag förmodar att
redovisa så rent som på 1930. Bilet är ganska
lita äro hela landet, och för jag endast
mottagen de viktigaste.

1. Ganska olika. Stundom ha vi frist betent
med kvistandning, men oftast frisa såväl
inte på något särskilt sätt. Staden an-
vändes mycket litet i bygden.

2. Lucia, dödmot brukar frisa på vanligt
vis med Luciaskrud, som byts på kraft
i hildig morgonstund. Staden har nog främst
kommit in genom tidningarna och en del
föreläsningar, som användas oft. Luciaskrudet.

3. ^{4th} *subscript* is *minimally* in *most* *post*.

Theodoren skaktes i gulgrisen i god tid for
 jul. Gulgrisen var som de gamle fortæller,
 men af sa selv omfaldning som fortæller.

Q^d & Aⁿ. "backpack". put back packages
"backpack" either "backpack". den gamle backen
at meditation.

4. En ved com rithes heas vedan gammalt
as uppristhanded as granar elle enat vid
dotarna. Däna hävar till jagarna rithes
man uppr på vandad vis. Det man int hävar
ansvaret sin jagelhus elle automet, som
uppristhanded framför funktion.

5. *Trunculus emarginatus* *gibbatus* *apicalis* or
papirer, *lingon* eller *fallis*. *Stokes* och
Storckstapen or *halm* *emarginatus* *mureket*,
lipara *gibbatus* or *tra*, *mureket* eller or
protis, *epilis* et. d., sand *gibbatus* or *tyg*
eller *papirer*.

6. Judson has examined a large quantity.

den högg alltid pilgrarna, som skulle vara på
resan som möte. Vi brukade använda trä eller
järnspat. Den senare kunde man hålla bättre
uti. Grannen skreddes med papperstannstullen,
glattes, som ett, kungörade högar av flät
papper, kungörade tontar av gäss el. d.
Grannen flög, äpplen och ära, som färd
med kullen av metall.

I topnen användes ett par stora höghögar.
Pusslarna gömdes alltid i från i. Grannen
skredd alltid grannen och förvarade arbetena.
Det var förmodligen guldskivningarna som man
skreddes kring grannen. Alla planerade man
grannen vid höghögar-stunt. Därför berättades
den ut på skäpphögen.

7. Jultorad skreddes på jultoradskärl och
skredd av nippargör med merad i, luftig,
och, lampa m. m. Grannen brukade använda,
men de var inte obligatoriska.

Jultorad användes nu såväl som föt, men
de var i hög grad moderniserade. Skredd

för de stora skolorna i form af dess "publas",
 enskilda: vedtied, pupaschaker, kempedel, pulten.

8. Pultensinvidlagen doppade man i grön
 och på skallen af man göt och kaffade. Ängen
 emman särskild ordning för pultagarna.

9. Pultensinvid eller någon annan betäckelse
 brukade vi ha såvida höjde vi på pulten
 i rader.

10. Tomten delade ut pultlagarna till de
 förskärning för betenen. Pulten var någon
 av de äldre ryckonen eller annan person.
 "Pultarna" förekom ej.

11. De främsta pultarna var: de de mätte,
 ja, de, den de, den van m. fl.
 Det pultensinviden tog alla i ring runt
 gräsen, och samtliga dansade runt under det
 man säng pulten.

12. Q. Svara på följande frågor i frågan vid
 pilotten.

13. Fattagen hade inga särskilda regler. Q. Svara
 på de öfriga delarna samt några särskilda
 bestämmelser.

14. Svararna ringa påslagen av husbonde.
 fattet och deltagarna i påslaget.

Det som mest bidragit till ökningarna
 i påslaget under mittenhundratalet är nog
 främst den kraftiga utvecklingen inom alla
 områden. Särskilt för jordbrukets framgångar, till-
 varet nu på fattig. Särskilt importen av
 utländska varor har nog varit en på-
 på påslaget. Påslaget har alltså för-
 öljats, pilotten ser dock mycket lite och för
 att de som den har för läsa påslaget.
 Skrivelsen har i mycket liten grad minskat
 på påslaget.

Diverse noter och brev. (avslut)

Om någon på Fäbäcksskolan när
alla voro förenade kring julbordet, gick
utomför någon och såg in genom fönstret,
så skulle de som under året skulle de
bestämmas utan tvivel.

På gymnasiet (onsdag förmiddag)
skulle all tid vara upptäckt, ty denna dag
som gymnasiet i veckan och denna blev obehagligt
regare än tillförene.

På gymnasiet. Högst alla hävar till
Biblioteket, under sin tid dit gick de
skippa ringarna på skaturna, därför att
alla förfäddes dem med sitt smärta

För att inte motan skulle vara öppen
i skolan upphängdes en skärm upp
över skolan.

När en stor hade bränd och den första

M. 9377:16.

ingen skulle ledas ut, så snart man tager
något spjån (hvir, yta) vinde förskeln
annars kunde myrken bli förgifad.

När man väter ett barn på bords
för det mesten.

Om någon blev sjuk, var det att
ha medel att gå till en läkare, som tog i
histan och de komnåga sjukdomen

En karende skrims fick aldrig gå över
en gräs, ty de kunde ha varit blida omhändert
på något vis.

Att ha medel mot märkadeln var
att man vid förtärlhet bet i en viss del (stäm)
varförs märkadeln förram.

Vid en sjuk kunde man på förgifade
vitt uttöna vem är påst som skulle de fört.
Fickade sig sjukdomen mot huden, så drog

M. 9377:18.
ky da blev skiden dalt.

Når koma inte blev dräkta, skulle
man ge dem ett smekkin, som de måste svika.

Stora finger skundom förskrymning (skretas)
dessa avhuggets genom att leta koma
svärga en berömdes för. (ett dags grötling)

Sått mickommas och var mycket allmän
bland ungdomen. Under nattens tysta timmar
såg man allt som skulle handla i syn under
det kommande året. Synes det tidigt på natten
så handla det i början av året, såsom mest
skutet av året om det regnet mest morgon.
Allt man såg var mycket förmickat.

Det handtrållar varade alltid i de
dagar. Under de tre första dagarna lyktes de
närmast släktingarna och under den tredje dagen
lyktes bygdens folk, spänns m. ft.
För varje trållar skulle handtråll i vändas

Hill sockens fattigaste invånare. De ha
invänt att ha den skulle på en fattig laga
upp den mycket som den står åt upp, H.
dena fattig väntas sedan till den fattiga.

Det att den var döpt var det mycket
noga med att guldsmiden lammade barnet
dickel till fadern, varken barnet skulle
vara i dödsrörelsen, för att det skulle bli
mätt.

På del. 12 på faderns bröst det
att de stora höll sin guldspänd i byskan.
Faderns barn hade fannit jord på bänken
na, som de skulle att de stora lammade barnet.

Man skulle också på gatan och andra ställen,
vibbel följande ständigt den fattiga.
En man var en natt del. 12 på väg förbi
kyrkogården i en smidningsverk. En man,
del. 4. Staden hade mycket förorening.
Det mannen som mitter för kyrkogården

"M. 9377: 20.

ropade han högt: Upp med de guldskyddarna,
en och varvade en, och de störtom i stadslagen
de inte den riste jag vill nämna."

Det höjde det vinda av vidunderliga
figurer runt om honom, de dets av honom
skaderna och antade honom på många
sätt. Mannen, som sprang för livet, blev
inte fri från sina plågandets frien han
sprungit över en korgspid äter och kom till
en korgväg.

Tomten var också en bra figur i fästet,
därom vittnar följande lilla berättelse.

En kvinna mötte en natt, ett stort utanför
ledargården, en liten tomte, som pustade
och vristade med de rögrökan över och.
Kvinnan sade: "Detta inte så förläskligt,
det där lilla gör inte så mycket."

Tomten blev vred och sade: "Du skall förminskas,
och från den dagen väckt det aldrig till på
den gården."

M. 9377: 2/a.

Till orovfärande, som jag till stödet delat
fält och av min gamla mor och faders
och minas tidningsskrif med för dygden
tyg och gammal präst.

X Så skulle man t. ex. skärlossa-
gen, då käringarna gävo sig i väg-
släcka av elden före sönedagangen
och väl stänga spjället, ty annars
kunde man råka ut för obehagliga
påhållningar. Likaså skulle man
hava förrättat alla syslor i adur-
gård och stall och noga stängt dör-
rarna samt ritat kors på dem och
lagt stål under förstugubron.

Samma stora försiktighet måste
även iakttagas påskafonen, då kä-
ringarna kommo tillbaka och ofta
tändes då stora påskeldar för att
hålla de återvändande trollpackorna
borta.

På sina ställen ville man under
dymmelveckan ej gärna låna ut nå-
got till varandra, därför att häxorna
just under denna tid hade stor mak
att draga till sig allt såsom smör,
jäst, brännvin o. s. v., och fingro de
dessa, kunde de förgöra bak, käring
och annat arbete.

Trollpackorna redo till Blåkulla på
en lövruska, ugnsträcka, sopkavast el-
ler dylikt, stundom även på en bock
ko, tjur, hund eller annat djur, men
alltid bakfram. Häxan satt grensle
över sitt fortskaffningsmedel, som
liksom hon själf, smordes med troll-
salvan, beredd av de vidrigaste äm-
nen, däribland fett av odöpta barn,
som mördats av häxor. Salvan för-
varades i ett smörjehorn.

Till häxans utrustning hörde ock-
så en nål, vilken, då den sattes i en
vägg, gjorde en så stor öppning att
man kunde fara därigenom med bå-
de hästar och vagn.

Sålunda blev det en lätt sak för

häxorna att bortsljåla barn. Dessa
fingro emellertid inte plats på pac-
kans "skjutstätt", utan satte hon en
lång stång i ändan på bocken eller
kon, som hon red på. Stången smor-
des och så bar det i väg, käringen
på bocken och barnen på stången.

När häxorna kommit fram till Blå-
kulla, ställde de sitt fordon utanför
mot väggen. Häxsabbaten började
sen med en vild dans, varefter en
festmåltid vidtog. Alla rättorna sma-
kade dock så vämjeligt, att efter mål-
tidens slut var man lika hungrig
som då man gick till bords.

Sedan fick varje trollpacka inför
setan redogöra för vad hon uträttat
för ort i hans tjänst. De, som varit
riktigt duktiga i att skada sin nästa,
fingro beröm, men för dem, som ej
siköft sig med vidare framgång, van-
kades prygel.

På vägen till Blåkulla brukade
häxorna rasta på kyrktaken. Därvid
passade de på att "skava klockorna",
och den vigda metallen utkastades
över någon sjö med den vackra öns-
kan: "Gud låte min själ aldrig nå-
gonsin närmare komma till Gud, än
denna malnen kommer till klockan
igen."

M. 93277: 21 b.

Den gamla seden att på påskfö-
nen eller påskmorgon äta så många
ägg som möjligt härrör även från
tanken att tilldela sig livskraft.

Dymmelsvekan eller veckan för
påsk räcker fr. o. m. palmsöndagen
t. o. m. påsktisdagen och var iä-
stans strängaste och allvarligaste
tid. Kyrnklockorna fingo ej ringa
under denna tid, kläppen i den var
uppbunden. Man har också förmö-
dat, att veckans namn beror på den-
na sed då "dumb" betyder stum. Der
heter även den stilla veckan, ty allt
arbete skulle då vila.

I äldre fromma tider lär det t. o.
m. ha brukats att låta kvarnhjul och
semitra hjul stå stilla, då, som det
sägs, allt svängande runt ökade
Förlisarens pina.

Den ökades likaså, om man lång-
fredagen sydde eller stack med en
nål.

Under askonsdagen skulle man
bära ut all aska för att häxorna
ej skulle byta harn i den. De där-
på följande dagarna, då allt skulle
vara stilla, fick däremot ingen aska
bäras ut.

Sedan urminnes tider ha påskkä-
ringarna varit till stor förskräckelse
under påsken och olycklig den, som
icke nogå iakttog alla försiktighets-
mått för att skydda sig mot dessa
hemska trollpackor eller häxor. *

- fastlagar!